

Tudósítás a bajai kisebbségi konferenciáról

Európai Konferencia Baján

Több, mint egy évvel EU tíz tagállammal való bővítése után politikusok, kisebbségi képviselők és kutatók adtak egymásnak találkát Baján, a november 10–12 között megrendezett Európai Konferencián.

Baja, ez a magyarországi kisváros a Duna partján terül el Pécs közelében, Budapesttől körülbelül 160 kilométerre. Ideális helyszínnek bizonyult az *Európai unió integrációja és a kisebbségek – fejlődhetünk együtt?* címet viselő konferencia megrendezésére.

Günther Rautz

Baja a horvát, a szerb és a román határhoz egyaránt közel fekszik, földrajzi helyzetéből adódóan akár az európai integráció jelképe is lehetne, mint ahogy a tízmillió Magyarországon is az újonnan csatlakozott tagállamok jellemző gondjaival küzd: egyfelől nagyszámú, magát magyarnak valló kisebbség él a szomszédos országokban, másfelől Magyarország területét is számos etnikai kisebbség képviselői lakják. Románia 2007-ben csatlakozik az Európai Unióhoz, Szerbia és Horvátország pedig nemrég tette meg az első lépéseket a majdani integráció felé.

A konferencia társszervezésében az Európai Bizottság budapesti képviselete mellett a Konrad Adenauer Alapítvány, a Hanns-Seidel Alapítvány és az Antall József Alapítvány is kivette részét, csaktúgy, mint az Eötvös József Kollégium, az Alsó-Ausztriai European House, valamint az ausztriai Pán-európai Unió és az EALIZ.

A Magyarországon élő kisebbségek helyzetét **Kaltenbach Jenő** kisebbségi ombudsman ismertette, **Christoph Pann** professzor a Dél-tiroli Volksgruppen Institute képviseletében pedig az európai kisebbségek jogi helyzetéről beszélt.

A november 20. óta 93 éves Habsburg Ottó

Az értekezlet programján szerepel az oktatás terén való együttműködés, és eszmecsere is lehetőség nyílt az új tagállamok, valamint Románia, Bulgária és Horvátország képviselői között. Ezen a fórumon az új és a leendő EU-tagállamok küldöttei kicserélhették eddigi uniós tapasztalataikat.

A záró kerekasztal-beszélgetés témái között tudományos, politikai, jogi, oktatási, kulturális, gazdasági és sajtókérdések szerepeltek, ezeket **Dr. Günther Rautz**, a boszoni (bolzanói, Dél-Tirol, Olaszország) Európai Akadémia (EURAC) kisebbségi autonómiákkal foglalkozó osztályának képviselője feszegette, aki az Európai Kisebbségi és Regionális Nyelvű Napilapok Egyesülete (MIDAS) főtákará is egyben. Szó esett a kisebbségi írott sajtó helyzetéről és jelentőségéről.

A MIDAS egyébként az Európai Konferencia médiapartnere volt.

A magyarországi kisebbségek helyzetéről

Alig pár napos hír volt az értekezlet résztvevői számára, hogy Pécs, egyben a magyarországi németiség történelmi és kulturális központja, lesz öt év múlva Európa kulturális fővárosa.

A városban és környékén, a szerb-horvát határ közelében élő kisebbségek képviselői ettől a döntéstől nem csupán gazdasági fellendülést várnak.

Mivel a határokat a múlt században húzták meg, a magyar anyanyelvű lakosság egyharmada az anyaországon kívül, a szomszédos országokban rekedt. Magyarország területén 13 nyilvántartott nemzeti kisebbség él: örmények, bolgárok, németek, görögök, horvátok, lengyelek, románok, ruszinok, szerbek, szlovákok, szlovének, ukránok és romák. A romák mellett a németek alkotják a legnépesebb csoportot.

A második világháború előtt és alatt a magyarországi németek száma elérte a félmilliót, azóta azonban folyamatosan csökken. 1947-ben 250 000 magyarországi németet telepítettek ki az országból. Akik maradtak, az asszimiláció veszélyének voltak kitéve. A legutóbbi, 2001-es népszámlálási alkalmával a lakosoknak négy kérdésben kellett választ adniuk: anyanyelv, nemzetiség, a nemzeti kultúrához való kötődés, és a családban, illetve baráti körön belüli nyelvhasználat. A rendelkezésre álló adatok alapján 120 000-en vallották magukat német nemzetiségűnek, a négyből legalább egy kérdés alapján.

Pécs környékéről, ahol számottevő horvát, német, román, szerb és roma kisebbség él, sokan a kivándorlást választják, illetve beszippantja őket az urbanizáció, emiatt számuk csökkenő tendenciát mutat. A Szovjetunió széthullásához hasonlóan az EU-s agrárszektor túltermelése miatt is nyomás nehezedik a mezőgazdaságban dolgozó rétegekre.

A szerb és horvát határon átvelő gazdasági és egyéb kapcsolatokat a balkáni háborút és Jugoszlávia szétesését követően igyekeznek felújítani.

A kisebbségek önrendelkezési joga az anyanyelv és kultúra megőrzésének legfontosabb eszköze. Autonóm

helyi szervezetek dolgoznak a gazdasági és kulturális fellendülés érdekében, ezeket a helyi politikai vezetéssel egy időben választják.

A kisebbségek képviselőiként a magyar államtól kapnak támogatást, hogy biztosítsák a többrétegű autonóm kultúrpolitikát, illetve működtessék az üzleti jellegű intézményeket.

A legutóbbi, 2002-es helyhatósági választásokat követően a kisebbségi önkormányzatok száma 1853-ra nőtt. A magyarországi németek a maguk 341 kisebbségi önkormányzatával és 35 polgármesterével a romák után a második helyen állnak. Az autonóm képviseletek mellett segítséget kapnak az anyanyelv megőrzésére irányuló, oktatási jellegű kezdeményezések is, különös tekintettel a magas színvonalú oktatási segédanyagokra és a Pécs környéki falvak kulturális életének élénkítésére.

A határon átnyúló együttműködés, mint például a horvátországi és németországi iskolákkal való partnerkapcsolat

A törökök felett aratott győzelem után az eredeti dzsámít katolikus templommá alakították át. A féldőfőlől látható kereszt a kereszténység győzelmét jelképezi.

lat ápolása, szintén hozzájárulhat az identitástudat növeléséhez az elkövetkező öt évben.

2010-re, amikor Európa Pécsre figyel majd, a város olyan többnyelvű és többkultúrú közeggé válhat, amilyen a múltban volt.

Habsburg Ottó francia fenyegetést lát Európa fejlődésére nézve

Habsburg Ottó, a Pán-európai Unió tiszteletbeli elnöke, valamint az Európa Parlament egykori tagja aggodalmait fogalmazta meg bajai beszédében.

„A francia forradalom óta újra és újra Franciaországból indulnak, majd fokozatosan terjednek el Európában az új eszmék. A kontinensnek azonnal reagálnia kell tevékeny kulturális politikával, a franciaországihoz hasonló zavargásokat megelőzendő. Ez magába foglalja a kisebbségek támogatásának, integrálásának és politikai szerepvállalásának aktív elősegítését” – mondta Habsburg Ottó. Szerinte a Franciaország felől érkező viharfelhők még elfűzhetők, ha az európai békeszerződés alaptételeit szem előtt tartjuk, különös tekintettel a római egyezményben is szereplő szociális piacgazdaságra, valamint a Maastricht óta ismert szubsidiaritás elvére.

A magyarországi illetékeseknek Habsburg Ottó azt javasolja, erősítsék a kisebbségi önkormányzatokkal való együttműködést. Szerinte az Országgyűlésnek ismét lehetne egy nemzeti kisebbségi háza.

A pécsi székesegyház alatt korabeli keresztény templomot találtak, amely az UNESCO világörökség része

Bulgária, az etnikai puskaporos hordó

A bolgár társadalom jelentős demográfiai változásokon megy keresztül.

Amint az egyik bajai előadáson elhangzott, a két legnagyobb létszámú kisebbség a török és a roma, amelyek az elkövetkező harminc év folyamán elérhetik a többségi bolgár nemzetiség képviselőinek számát, azaz a 8 milliót. Ez rasszizmushoz és xenofóbiához vezet. Az EU-csatlakozás lehetősége többekben reményt, másokban félelmet kelt.

A bolgár nemzetiségűek csaknem 90 százaléka bűnözőknek tartja a romákat, 60 százalékuk pedig valamennyi törököt vallási fanatikusnak. Ezeket az ijesztő eredményeket nemrég tette közzé a budapesti székhelyű Open Society Institute. A rasszizmus a fiatal, iskolázott bolgárok körében is terjed, a populista jobboldali pártoknak és sajtónak köszönhetően. Az évek óta tartó politikai passzivitás miatt a romák és törökök integrálása kudarcba fulladt. A roma kisebbség mára felépítette a saját, átláthatatlan párhuzamos társadalmát. A szigorú hierarchia szerint működő klán-struktúra támogatását élvez az illegális roma törvényszék és a virágzó fekete piac is. A gettósítás – a romániai és a szlovákiai gyakorlathoz hasonlóan – a gyermekeknél a többségi társadalomba való integráció iránti érdektelenséget eredményezi, a bolgároknak lassan kialakuló negatív romaképpel tetézve. Emiatt a bulgáriai

Balról jobbra: Alt Gyula (szlovák kisebbségi önkormányzat), Reinhard Kloucek (Pán-európai Unió), Jozsef Ostrogonac (horvát kisebbségi önkormányzat) és Otto Heinek (német kisebbségi önkormányzat)

lakosság két, egymással folyamatosan konfliktusba kerülő csoportra oszlik. Csak a többségikben muzulmán romák agresszió-mentességének köszönhetően sikerült mindaddig elkerülni az eszkalációt.

A romákkal ellentétben a bulgáriai törökök jól szervezettek, saját politikai pártjuk van, és szoros kapcsolatokat ápolnak a török állammal. Csupán tavaly mintegy 360 000 bulgáriai török települt át Törökországba, ahol vendégmunkásként dolgoznak. Cserébe Törökország beruházásokat vitt a gazdaságilag szegényebb Bulgária azon területeire, ahol jómódú törökök vásárolták fel a telkeket.

A bolgár föld áruba bocsátása, illetve a gazdag muzulmán szomszéd erősödése feletti aggodalom okán so-

Günther Rautz

A pécsi városházán valamennyi nemzeti kisebbség nyelvén olvasható a felirat